

10 eksempler på udvikling af ny viden til gavn for borgere og uddannelser

Oktober 2010

Udgivet i fællesskab af: KL, FTF, Professionshøjskolernes Rektorkollegium og Danske Regioner

Ansvarshavende udgiver: FTF, Kommunikationschef Flemming Andersen
Niels Hemmingsens Gade 12, Postboks 1169 København K
Tlf. 3336 8800, E-mail: ftf@ftf.dk - www.ftf.dk

Redaktion og layout: Freelancejournalisterne Marianne Bom og Rie Jerichow,
City Pressekontor. Caseartiklerne fra denne publikation må ikke
publiceres i anden sammenhæng uden journalisternes godkendelse

Coverfoto: Henrik Freek. Øvrige fotos stammer fra projekterne
med mindre andet er angivet

Tryk: Lyhnes Specialtryk **Oplag:** 500 **ISBN:** 978-87-7356-134-8

10 eksempler på udvikling af ny viden til gavn for borgere og uddannelser

PROFESSIONSHØJSKOLERNE
UNIVERSITY COLLEGES
DENMARK

Lærere bliver dygtigere til at undervise, så eleverne lærer mere. Patienter kommer sig hurtigere oven på operationer, og økologisk landbrug bliver mere konkurrencedygtigt. Det er blot nogle af de resultater, som er skabt i et samspil mellem offentlige og private arbejdspladser, uddannelses- og udviklingsmiljøer og forskningsmiljøer.

I denne publikation kan du læse om udbyttet af ti konkrete udviklingsprojekter, der involverer kommuner, regioner, private virksomheder, professionshøjskoler og professionelle medarbejdere. Det er udviklings- og forskningsprojekter, der kommer borgere og uddannelser til gavn.

National strategi for velfærdsuddannelserne

Udgivet i fællesskab af KL, FTF, Professionshøjskolernes Rektorkollegium og Danske Regioner

- 4** Tosprogede børn bliver bedre til at skrive og læse
- 6** Sundere krop og psyke baner vej for uddannelse og job
- 8** Elever lærer mere når læreren kan læse kropssprog
- 10** Nyt e-læringsmateriale forbedrer sygeplejerskeuddannelse
- 12** Borgere med behov for rehabilitering får mere magt over livet
- 14** Projekt styrker brugen af IT i undervisningen i skolen
- 16** Bedre røntgenbilleder baner vej for hurtigere afklaring for patienter
- 18** Hofteopererede kommer hurtigere til hægtterne
- 20** Kræftpatienter får et bedre tilbud om rehabilitering
- 22** Myren tager slæbet – og øko-landbrug bliver mere konkurrencedygtige

Forord

I denne pjece ønsker de fire parter bag Den Nationale Strategi for Velfærdsuddannelserne at præsentere eksempler på viden, som efterspørges og udvikles i udøvelsen af velfærdsprofessionerne.

De syv professionshøjskoler har siden deres etablering i 2008 arbejdet målrettet på at orientere sig mod af-tagere og brugere i kommuner, regioner og de store professioner om en fælles udvikling og formidling af viden med et direkte anvendelsesorienteret sigte for professionsudøvere og borgere. En viden, der tages i brug både i uddannelserne og ude i mødet med borgere og brugere. Det kan være i skolen, i daginstitutioner, i hjemmesygeplejen eller på hospitaler eller i nogen af de mange andre situationer, hvor borgere møder samfundets velfærdsydelser som brugere eller pårørende.

Vi ønsker at vise nytten af denne viden, og hvorfor det er nødvendigt at

investere politisk og økonomisk i at styrke professionernes og uddannelsernes videngrundlag.

Pjecen anskueliggør begreber som »udviklingsviden« og »anvendt forskning« gennem 10 konkrete eksempler. Eksemplerne viser værdien af samarbejdet mellem kommuner, regioner, professionshøjskoler, forskningen og professionsudøvere om udvikling af ny viden, som anvendes i undervisningen og professionens praksis til gavn for borgeren.

Eksempler udgøres af en række projekter, der er finansieret ved en blanding af midler fra professionshøjskolernes udviklingsmidler, herunder globaliseringsmidler og medfinansiering fra kommunerne og regioner i projekterne.

Hvert projekt beskrives ud fra projektets formål og deltagerne i udviklingsarbejdet. Der lægges særligt vægt på at vise effekten af udviklingsarbejdet.

God læselyst

Samarbejde skaber samfundsnyttig viden

Ny og anvendelig viden skabes i et samarbejde mellem kommuner, regioner, virksomheder, uddannelsesinstitutioner samt udviklings- og forskningsmiljøer til gavn for samfundet.

Ny viden kan skabes når forskellige aktører spiller sammen. Man kan tale om en »Videntrekant«, hvor der indgår offentlige eller private arbejdspladser, uddannelses- og udviklingsmiljøerne og forskningsmiljøer. Når disse aktører forener deres viden om praksis, uddannelse og videnudvikling i et uikt samspil, udvikles nye ideer, metoder og opgaveløsninger.

Den viden, der skabes i videntrekanten, er viden, der er anvendelsesorienteret, dvs. at den direkte kan styrke kvaliteten af f.eks. en behandling indenfor kræftområdet eller forbedre undervisningen i folkeskolen. Det er ny viden, der kan bidrage til udvikling af nye velfærdsteknologier i offentligt-privat samspil.

Et vigtigt mål er derfor gennem nye innovative løsninger at udvikle kvalitet og effektivitet i den offentlige service til gavn for borgerne og understøtte innovation og konkurrenceevne i virksomhederne.

Professionshøjskolerne har en central rolle i udvikling og formidling af denne ny viden i samarbejde med kommuner, regioner, private arbejdsgivere og

de professionelle medarbejdere i deres praksis.

De står samtidig for en meget stor andel af de videregående uddannelser i Danmark og sikrer derfor også kvalificeret arbejdskraft til både den private og den offentlige sektor. Her uddannes bl.a. sygeplejersker, folkeskolelærere, pædagoger, IT professionelle, finansbachelorer og ingeniører.

Samspil om udvikling og formidling af ny viden giver også et frugtbart grundlag for at kvalitetssikre uddannelser og efteruddannelser, fordi undervisningen kan tage afsæt i den nyeste viden.

Lykkes det så at sprede viden og skabe resultater? Ja, det gør det. Du kan læse om ti af udviklingsprojekterne og deres resultater i denne publikation.

Konkrete resultater af udviklingsprojekter

De ti udviklingsprojekter, som er nævnt i denne publikation, har blandt andet ført til disse resultater:

- En positiv effekt for borgerne – f.eks. inden for kræftbehandling og rehabilitering
- Fastholdelse af udsatte unge i uddannelse eller beskæftigelse
- Bedre indlæringsmuligheder for børn og unge i folkeskolen
- Ny viden ind i grund- og efteruddannelserne
- Involvering af studerende i at skabe ny viden
- Udvikling af nye metoder til at styrke samspil mellem uddannelsernes teori og praksis
- Stærkere innovative kompetencer hos de færdiguddannede
- Bedre tværfagligt samarbejde mellem uddannelserne og mellem praktikere på arbejdspladserne
- Bedre samspil mellem universiteternes forskning og den videnudvikling, som sker i praksis
- Mulighed for nye relevante udviklings- og forskningsprojekter, som tager afsæt i praksis
- Bedre samarbejde mellem uddannelserne/uddannelsesinstitutioner og kommuner, regioner og private virksomheder om konkrete opgaver og udfordringer.
- Nye koncepter og ideer til nye produkter.

Tosprogede børn kan blive bedre til at skrive og læse

Forskningsprojektet fokuserer på at videreudvikle folkeskolens læse- og skrivepædagogik. Når den ny viden bliver spredt og anvendes i praksis, forventes tosprogede elever at blive bedre til at læse og skrive.

Samarbejdspartnere

Professionshøjskolerne UCC, UC Lillebælt, VIA UC, UC Nordjylland. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole v. Aarhus Universitet. Københavns, Odense, Vejle, Århus og Aalborg Kommuner. Projektet er endvidere støttet af Integrations- og Undervisningsministerierne.

Projektets indhold

Forskningsprojektet kombinerer forskning og pædagogisk udvikling og foregår i et samarbejde mellem forskere, pædagoger og lærere, læreruddannelserne og kommunale konsulenter.

I praksis følger projektets forskningsmedarbejdere fem klasser med tosprogede elever fra fem kommuner fra deres start i 0. klasse i 2008 til deres afslutning af 5. klasse i 2014. Hermed fås et indblik i læsning og skrivning i skolestarten, men også i, hvad der sker ved overgangen til mellemtrinnet. Her øges kravene til læsning og skrivning. Man ved på forhånd, at mange tosprogede elever har svært ved at klare disse krav.

Ved at være tæt på det, der sker i klasseværelserne, får undervisere, forskere og forskningsmedarbejdere en unik indsigt i børnenes forståelse for og brug af skrift-

Forskningsprojektets overordnede mål er at få indsigt i tosprogedes børns møde med skriftsproget i og uden for skolen. Børnenes læse- og skrivetilegnelse følges og dokumenteres fra 0.-5. klasse. Det undersøges, hvilke pædagogiske muligheder der er for at inddrage disse børns forudsætninger og behov i læse- og skriveundervisningen i indskoling og mellemtrin. Læse- og skrivepædagogikken udvikles, og den nye viden spredes til folkeskoler og læreruddannelser til gavn for tosprogede elever.

sprog og i de pædagogiske praksisformer i klasserummet, der skaber grundlag for børnenes læse- og skrivetilegnelse.

Programmets dataindsamling retter sig i øvrigt mod at belyse de nationale og kommunale testredskabers styrker og svagheder i relation til tosprogede elevers læse- og skriveudvikling.

I projektet indgår både viden fra den internationale forskning og kendskab til lokale forhold i den enkelte kommune.

Sådan bruges den ny viden

Projektet placerer sig i et videnskredsløb. Den opnåede viden bringes løbende i spil bl.a. på de skoler og i de kommuner, som medvirker, og ændring af praksis er således en integreret del af projektet.

Ud over praksisændring i de fem involverede klasser anvender og videreformidler projektets kommunale konsulenter løbende resultaterne til andre skoler i kommunen.

De bidrager endvidere til at præge udviklingen på nationalt plan via spredning af projektets viden gennem tværkommunale netværk og gennem nationale konferencer i samarbejde med Integrations- og Undervisningsministeriets repræsentanter i projektets styregruppe.

Herudover sker en løbende spredning af projektets erfaringer til lærer- og pædagoguddannelsen (grund- og efter/videreuddannelsen) på de involverede professionshøjskoler. Dermed bidrager projektet til en forskningsbaseret af professionsuddannelserne, der bygger på lokale, kommunale forhold.

Konkret sker det på følgende måde:

- De tilknyttede forskningsmedarbejdere, der er ansat på de lokale professionshøjskoler, inddrager den erhvervede indsigt i undervisningen af de studerende.
- Studerende indgår i projektet gennem uddannelsens bacheloropgave eller i praktikken samt ved indsamling og bearbejdning af empiri.
- Professionshøjskolens forskningsmedarbejder spredte løbende viden til professionshøjskolens undervisere og øvrige forskningsmedarbejdere gennem videncenterarbejde, studiekredse og foredrag.
- En af projektets forskningsmedarbejdere er i gang med et ph.d. projekt, der bl.a. trækker på data fra projektet.

Endelig bidrager projektet til at udvikle den didaktiske forskning. Det sker dels gennem forskningslederens tilknytning til denne forskning, dels gennem de eksternt tilknyttede forskere fra Stockholms, Københavns og Aarhus Universiteter.

Mere information.

www.didak.ucc.dk/videncentre/uc2/tegnpaasprog

Vi ser på ressourcer i stedet for på mangler

Hvad er det, de har gang i på Søndervangskolen i Viby ved Århus? Det er der mange lærere og andre fagfolk, der arbejder med tosprogede børn, som gerne vil høre. Derfor holdt læsevejleder og lærer Tina Nickelsen for nylig foredrag for 200 mennesker, og hun har det som en fast del af sit job at sprede sin viden om læse- og skriveundervisning af tosprogede.

På Søndervangskolen er 80 procent af de 315 elever tosprogede. Skolen ser det som en styrke, at børnene har mere end et sprog med sig.

»Vi ser på ressourcer i stedet for på mangler. De tosprogede har mange ressourcer,« siger Tina Nickelsen.

Søndervangskolen er med i udviklingsprojektet »Tegn på sprog«, som undersøger, hvordan de skriftsproglige færdigheder, som tosprogede børn har med hjemmefra, kan bruges i undervisningen. I praksis følges

vi også på langt sigt viser gode læseresultater,« siger Tina Nickelsen.

Nogle af de børn, der er stærke i deres

en klasse fra nulte til og med femte klasse. Foreløbig er eleverne nået til anden.

Men har små tosprogede børnehavne-klassebørn virkelig skriftsproglige færdigheder på andre sprog? Ja, de kan faktisk kinesiske skrifttegn, arabisk, somalisk osv. Mange af børnene kender tegn, ord og sætningsopbygning på deres modersmål, og det har stor værdi at inddrage den viden i undervisningen i dansk.

»Vi sammenligner f.eks. ord og tegn hen over sprog, og når børn på den måde får en bevidsthed om, hvad sprog vil sige, og hvad det er at lære sprog, så vækker vi deres nysgerrighed for at lære både deres modersmål og det danske. Eleverne er ekstremt lærebegærlige, så vi håber på, at

modersmåls skriftsprog, kan måske kun tre bogstaver på dansk, når de kommer i skole. Men det er vigtigt ikke at stirre sig blind på alt det, børnene ikke kan på dansk, når de kan så meget andet, siger Tina Nickelsen.

»Det kan være en pige, der kan læse kinesisk i 0. klasse, eller en elev, der kan hele alfabetet på arabisk. Hvis man tager udgangspunkt i dét, så har de bedre forudsætninger for at lære dansk,« siger hun og tilføjer, at lærernes viden om elevernes sproglige ressourcer bruges også i andre fag end dansk.

Sundere krop og psyke baner vej for uddannelse og job

Udsatte unge med psykiske problemer, misbrug eller spiseforstyrrelser kan opnå bedre sundhed ved hjælp af nye metoder fra et udviklingsprojekt. Bedre sundhed bidrager til at fastholde unge i uddannelse eller job

Samarbejdspartnere

University College Syddanmark og Kolding, Esbjerg, Haderslev og Sønderborg Kommuner.

Projektets indhold

Projektet tager afsæt i viden om, at sundhedsfremme kan være en vigtig indgang til at arbejde med positive løsninger for udsatte unge. Projektet fokuserer bl.a. på psykisk sårbare unge, unge med spiseforstyrrelser og unge med misbrugsproblemer.

Målet var at udvikle et undervisningsmateriale, »den fleksible uddannelsespakke«, der kan anvendes både i grunduddannelser og i efter- og videreuddannelserne for de forskellige fagprofessionelle, der arbejder med udsatte unge i kommunerne. Det kan være lærere på ungdomsuddannelserne, UU-vejledere, studievejledere, ansatte på produktions-skolerne, socialrådgivere, pædagoger på anbringelsessteder m.fl. I projektet er der blevet undervist i en bred palet af mulige indsatser og løsninger spændende fra fysisk aktivitet, kontaktrelationer, handlekompetence til netværksdannelse.

Udviklingsprojektet har som mål at udvikle metoder til at arbejde med sundhed blandt unge, der er uden for eller på vej ud af ungdomsuddannelsessystemet. Disse nye metoder er gjort lettilgængelige for alle relevante, som arbejder med udsatte unge. Det sker bl.a. i et materiale til brug i grund- og efteruddannelser, »den fleksible uddannelsespakke«. Det forventes, at flere udsatte unge påbegynder og fastholder uddannelse eller arbejde som følge af projektet.

I projektfasen har der været fokus på at udvikle såvel indhold som læringsmetoder i det nye uddannelsesstilbud, men også at afprøve, dokumentere og forankre uddannelsen. Det er sket i et løbende samarbejde med de deltagende kommuner, dels for at sikre overensstemmelse med kommunernes behov, dels for at målrette indhold og metoder mod anvendelsen i praksis. I projektfasen er der parallelt med udviklingen af uddannelsesstilbuddet arbejdet med at indsamle data, som kan anvendes til dokumentation og evaluering af de anvendte metoder i udviklingsarbejdet.

Udviklingsprojektet er gennemført over en tre-årig periode fra juni 2008 til maj 2011.

Sådan bruges den ny viden

»Den fleksible uddannelsespakke« sikrer, at den nyeste forskning og viden om sårbare og udsatte unge formidles til

de fagprofessionelle medarbejdere, som benytter den enten under grunduddannelsen eller på efteruddannelse.

Indsatsen overfor udsatte unge involverer som hovedregel flere forskellige fagprofessionelle medarbejdere. Derfor er et vigtigt element i udviklingsprojektet, at det har samlet de forskellige professionelle medarbejdere om den fælles opgave. Dermed er det tværfaglige samarbejde, der er helt nødvendig i praksis, styrket.

Effekten af udviklingsprojektet er også, at der er etableret nye samarbejdsflader mellem de involverede kommuner og professionshøjskolen. Det kan medvirke til at sikre, at uddannelsesudbuddet på både grunduddannelserne og efter- og videreuddannelserne modsvarer det faktiske behov.

Udviklingsprojektet har involveret studerende på professionshøjskolen, der bl.a. har været inddraget i at indsamle data fra en spørgeskemaundersøgelse. På denne måde er projektet med til at understøtte og praksisrelaterer undervisningen på grunduddannelsen.

For Esbjerg Kommune har en konkret effekt af projektet været, at 85 procent af de udsatte unge, der har deltaget i projektet, er i uddannelse eller arbejde et halvt år efter forløbets afslutning.

Mere information.

www.sst.dk/ungogsund

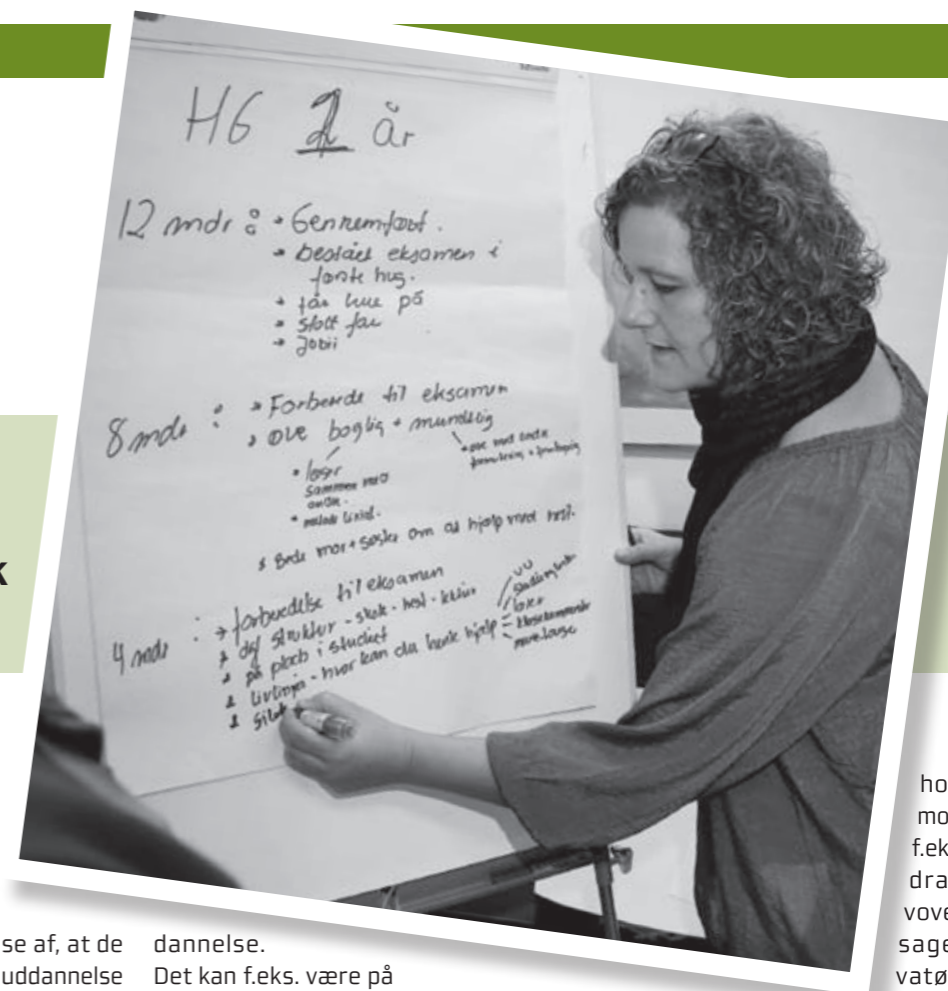
Det gælder om at skabe trivsel – fysisk, psykisk og socialt

95 procent af hver årgang skal have en ungdomsuddannelse. Sådan lyder politikernes mål. Et projekt i Sønderborg er med til at udvikle midlerne.

»Vi har en klar fornemmelse af, at de unges udholdenhed i forhold til uddannelse er blevet væsentligt forbedret under projektet,« siger projektleder Gitte Thørring Nissen fra Sønderborg Kommune.

Projektet hedder »Generation sund - For dig«. Det er et Sønderborg-projekt finansieret af satspuljemidler, som samarbejder med seks ungdomsuddannelser i kommunen. Projektet er beslægtet med udviklingsprojektet »Den positive sundhedscirkel for udsatte unge«.

Fælles for projekterne er, at de udvikler metoder til at fremme udsatte unges chancer for at tage en uddannelse ved at bruge sundhed og motion som redskaber. Udsatte unge defineres bredt som unge, der har svært ved at komme igennem en ud-

dannelse. Det kan f.eks. være på grund af social mistro, misbrug, boglige vanskeligheder, fysiske eller psykiske problemer.

»Motion er et godt redskab, fordi der frigives endorfiner, kroppens eget lykkehormon. Samtidig nedsættes produktionen af stresshormonet testosteron,« siger Gitte Thørring Nissen.

Men motion udgør langt fra hele den pakke af tilbud, som unge på foreløbig syv hold på Sønderborg Produktionshøjskole og EUC i Sønderborg er blevet tilbudt.

Pakken sammensættes fleksibelt efter, hvilke unge der er tale om, og hvor meget tid der er. Normalt integreres den i undervisningen to-tre gange om ugen for hele

hold. Ud over motion står der f.eks. psykologi, drama, kost, vovemod, massage og privatøkonomi på »skemaet«.

»Det gælder om at skabe trivsel fysisk, psykisk og socialt. Hvis vores unge er i trivsel, giver det dem den afgørende handlekompetence til at finde deres vej i livet og til uddannelse,« siger Gitte Thørring Nissen. »Når unge får mere selvværd og udvikler sig, bliver de tilfredse med deres liv. Det betyder, at de får større kapacitet, og det er til gavn for både dem selv og samfundet.«

Elever lærer mere, når læreren kan læse kropssprog

Kommunikation foregår ikke kun med ord – også med kroppen. Et forskningsprojekt udvikler pædagogiske værktøjer, der inddrager kropssproget. Det betyder, at lærerne kan forbedre undervisningen.

Samarbejdspartnere

Århus Kommune og Videncenter for Børn og Unges Kultur ved professionshøjskolen VIA University College.

Projektets indhold

Lærers relationskompetence er afgørende for elevernes udbytte af undervisningen. Det er dokumenteret af forskningen. Men den eksisterende viden om, hvordan relationen i praksis kan styrkes, er meget begrænset. Det er baggrunden for dette forskningsprojekt, som bygger videre på et afsluttet forskningsarbejde med fokus på relationer i daginstitutioner og pædagoger.

Omdrejningspunktet i forskningsprojektet er forholdet mellem krop, læring og kommunikation – en relation som ifølge forskningen har meget stor betydning for elevens åbenhed og lyst til at lære. Gennem udvikling af modeller for bl.a. læringsrum, der skal kunne anvendes i praksis, understøttes læreren i at skabe de optimale undervisnings- og læringssituationer.

Den helt afgørende effekt af projektet skal være at styrke den relationelle og kommunikative praksis i skolen, så

Forskningsprojektet har som mål på et empirisk grundlag at iagttage, kategorisere og beskrive, hvorledes kroppen kommunikerer. På den baggrund udvikles pædagogiske og didaktiske værktøjer, der kan kvalificere lærernes arbejde i praksis. Dermed forventes undervisningens kvalitet forbedret, så eleverne lærer mere.

elevernes motivering og læring øges.

Et vigtigt resultat er også at udvikle et sæt af begreber for den kropslige kommunikation, der skal kunne anvendes i uddannelsen af lærere og samtidig styrke kommunikationen mellem lærere.

Udviklingsprojektet begyndte i 2006 og afsluttes i 2010.

Sådan bruges den ny viden

Projektet har skabt en række konkrete resultater bl.a. i form af en forskningsrapport, udgivelse af undervisningsmateriale, en undervisningsfilm og et læringsspil. Sidste del af projektet består i tilrettelæggelse af et efteruddannelsesforløb for lærere i Århus Kommune.

Resultaterne skal anvendes i grunduddannelsen, bl.a. i relation til læseplaner og bacheloropgaver.

Projektets samlede produktion af materialer har relevans for pædagog- og læreruddannelserne samt disse faggruppers efteruddannelse. Materialet kan bruges både under den teoretiske

del af studierne og under praktikken.

Materialet fra det tidligere forløb målrettet pædagoger har været anvendt i undervisning og bacheloropgaver i flere år. Materialet rettet mod læreruddannelsen, herunder læringsspillet, vil nå ud til uddannelserne i løbet af efteråret 2010 og bidrage med nye perspektiver for uddannelsen og praksis.

Projektet viser, hvordan vigtige forskningsresultater om relationers betydning, kan være udgangspunkt for at udvikle metoder og yderligere viden. Dvs. hvordan ny forskning kan udvikles til at forbedre uddannelse og praksis.

Udviklingsprojektets videnskabelige lødighed og nyskabelse er blevet anerkendt gennem optagelse af en artikel i tidsskriftet Nordisk Pædagogik efter et peer review.

Endelig har projektet været med til at styrke udviklingen af tværfaglige, fælles begreber om relationer og sikre bred udbredelse af de udviklede begreber og modeller. Tværfagligheden i projektet rummer så forskellige discipliner som: fænomenologi, psykologi, pædagogik, didaktik, psykoterapi og fysioterapi.

Mere information.

http://www2.viauc.dk/udvikling/boernogungdom/Sider/projekt_kropogkommunikation_boernogunge.aspx

Her er noget godt på spil

En lille pige i 2. klasse står oppe foran tavlen. Hun er ikke den største høj til at læse, og nu skal hun læse en historie højt for klassen. Hvor befinder den lærer sig, som er god til at skabe en relation og dermed et rum for læring?

»Læreren stiller sig bogstaveligt talt bagved eleven og bakker hende op. Hun peger i bogen for at hjælpe med at holde fokus,« fortæller Ilsemarie Mortensen, pædagog, cand.pæd.psyk. og ansat i Videncenter for Pædagogisk Udvikling under Børn og Unge, Århus Kommune.

Hvad gør læreren så, når en sikker læser tager ordet?

»Så står læreren lidt ved eleven, får fornemmelsen af, at hun kan selv, og så sætter læreren sig i en stol lidt væk for at give eleven den udfordring, som passer til hende,« siger hun.

I udviklingsprojektet »Krop og Kommunikation i Skolen« har Ilsemarie

Mortensen været med til at undersøge, hvad det helt konkret er, der sker, når lærere får en god relation til eleverne og skaber et rum for læring. Elever og lærer i en 2. klasse er blevet filmet fra fire vinkler, så man har kunnet se på undervisningen ud fra både barnets og lærerens synsvinkler. De sekvenser, hvor forskerne kan se, at »her er noget godt på spil«, er blevet valgt ud til analyse.

Projektet har bekræftet konklusionerne fra en tidligere undersøgelse af pædagogers relationer. Projekterne har beskrevet dele af den kropslige kommunikation. Dvs. hvordan læreren/pædagogen skaber rum for læring ved at tiltrække og henlede barnets opmærksomhed, hvordan op-

mærksomheden holdes på noget bestemt, og hvordan den voksne derefter bryder rummet på en måde, så barnet tager læringen med sig

videre. »I praksis har det f.eks. noget at gøre med stemmens betoning, øjenretning, mimik, gestik, kroppens retning og positionering – som f.eks. stående eller siddende på hug,« fortæller Ilsemarie Mortensen.

Takket være projekterne er kropslig kommunikation blevet noget, man kan lære. Holdet bag »Krop og kommunikation i Skolen« er nu ved at lægge sidste hånd på et nyt undervisningsmateriale for lærere.

Nyt e-studieredskab forbedrer sygeplejerskeuddannelser

Et nyudviklet og elektronisk baseret studieredskab til sygeplejerskestuderende har en positiv effekt på læringen, når den studerende er i klinik. Altså kan e-læring bidrage til, at sygeplejerskeuddannelsen bliver bedre.

Samarbejdspartnere

Sygeplejerskeuddannelserne i Århus, Viborg og Holstebro på VIA University College. Kliniske undervisningssteder i kommunerne i Århus, Viborg og Holstebro samt i Region Midt. VIAs Videncenter for E-Læring og Medier (CELM). Det Nationale VidenCenter for e-læring.

Projektets indhold

Sammenhængen mellem teori og praksis i professionsbacheloruddannelserne er et vigtigt udviklingsfelt, idet bedre sammenhæng både kan føre til dygtigere studerende og fastholdelse af studerende.

Den elektroniske portfolio er konstrueret, så den faciliterer læring via forskellige læringsstile, fremmer de studerendes selvevaluering og målrettede studieaktiviteter i forhold til det ønskede læringsudbytte.

Der foreligger endnu ikke evaluering af E-portfolio. Men i en spørgeskemaundersøgelse efter et pilotprojekt sagde 84 procent af besvarelsene fra de studerende, kliniske vejledere og sygeplejelærere, at E-portfolio havde

Udviklingsprojektets formål er overordnet at styrke sygeplejerskeuddannelsen ved at fremme refleksion og sammenhæng mellem teori og klinikforløb. Dette medieres af et nyt e-læringsmateriale kaldet »E – portfolio«, som er en elektronisk studiemappe. I E-portfolio findes flere pædagogiske virkemidler, bl.a. et e-læringsmateriale, der skal støtte sygeplejestuderende i at overføre læring om sygeplejeprocessen fra teori til praksis. Projektet afdækker »best practice« for et formaliseret samarbejde mellem den studerende, den kliniske vejleder og sygeplejelæreren. Derved opnås en bedre uddannelse.

en positiv effekt på de studerendes læring i det kliniske undervisningsforløb.

Yderligere viste et pilotprojekt i foråret 2010, at de studerende oplever materialet struktureret, let at navigere i, mere kortfattet og præcist formuleret end i bøgerne. Forståelsen fremmes også af materialets videosekvenser, der illustrerer bedre end ord alene. Materialet består af ni sammenhængende e-læringsobjekter, der tilgodeser forskellige læringsstile, og den studerende kan arbejde med materialet afhængigt af læringsbehov.

Læringseffekten af E-portfolio skal undersøges i et ph.d.-projekt, der løber fra august 2010 til juli 2014. Sideløbende

indgår evaluering af E-portfolio i evalueringen af de gennemførte kliniske undervisningsforløb på uddannelsen med det formål at forbedre uddannelsen.

Sådan bruges den ny viden

E-portfolio har været i brug ved sygeplejerskeuddannelsen i Holstebro siden efteråret 2009. Ved sygeplejerskeuddannelserne i Århus og Viborg arbejdes der på at implementere E-portfolio i kliniske forløb i efterår 2010.

Det overvejes, om e-læringsmaterialet kan være det centrale pensum i undervisningen - og bøgerne blot et supplement i stedet for omvendt.

De studerende har været inddraget i udviklingen af E-portfolio, bl.a. gennem to pilotprojekter, hvor der indgik 21 studerende, 14 kliniske vejledere og fem sygeplejelærere i første projekt samt 129 studerende i andet projekt.

Pilotprojekterne afprøvede e-læringsmaterialets funktion og undersøgte de studerendes oplevelse af, om materialet var en støtte for læreprocessen.

Mere information.

Tre rapporter og abstract om ph.d.-projekt kan hentes her:

<http://www2.viauc.dk/sygeplejerske/holstebro/uddannelsen/forskningogudvikling/Sider/eportfolio.aspx>

E-læringsmaterialet om sygeplejeprocessen er tilgængeligt på Det Nationale eVidenCenters hjemmeside:

<http://avenbuild.advsh.net/default13.asp?uddID=57&fagID=369&CryptID=id6Z8JFhQq7&styleID=41>

Jeg er ret begejstret for E-portfolio

Karin Kjær Jensen er ved at uddanne sig til sygeplejerske i Holstebro. Her har de studerende takket være et udviklingsprojekt fået et nyt studieredskab, E-portfolio, som Karen Kjær Jensen er »ret begejstret for«.

E-portfolio er en computerbaseret studiemappe, som de studerende bruger som et centralt redskab til refleksion og læring, når de er ude i klinik. I E-portfolio er de studerende i dialog med deres kliniske vejledere, deres undervisere fra skolen og andre, som de har inviteret ind i deres personlige, digitale læringsrum.

»Jeg er ret begejstret for at bruge E-portfolio. Det sætter lidt struktur på det, som foregår i klinikken. Det er en fordel, at jeg kan skrive ned, hvad jeg har reflekteret over, og få respons fra min vejleder, når hun har tid,« siger Karin Kjær Jensen.

Ud over at være i dialog med sin vejleder og andre på E-portfolio bruger Karin Kjær

Jensen det nye redskab til at aflevere og arkivere opgaver. Hun skriver også dagbog og får på den måde fastholdt sin undren eller frustration over visse situationer.

»Jeg havde på et tidspunkt en døende patient, hvor jeg skrev mine tanker ned om, hvordan jeg følte samtaler med patienten var gået, og hvad der var svært,« fortæller hun som et eksempel.

I den situation gav den kliniske vejleder hende feedback i E-portfolio. I andre situationer har vejlederen stillet teoretiske spørgsmål til genopfriskning af viden.

Karin Kjær Jensen har tidligere arbejdet med en studiemappe, der ikke var online og delvist baseret på udprintede

Modelfoto

ark, som vejlederen skulle skrive under.

»Jeg var slet ikke begejstret for den form. Jeg synes, at jeg får nogle flere overvejelser ind

og får mere feedback med E-portfolio. Som studerende i klinik går man tit meget alene, og det at få noget respons i E-portfolio betyder, at andre ser, hvad man oplever. Det har stor betydning.«

Bliver du en bedre sygeplejerske med E-portfolio?

»Det er fine ord. Men jeg synes, at det er et rigtig godt redskab, som jeg ville være ked af at undvære. Jeg synes virkelig, at jeg får noget ud af det.«

Borgere med behov for rehabilitering får mere magt over livet

Når man udvikler nye hjælpemidler eller rehabiliteringsydelser er det en god idé at inddrage brugerne. De ved, hvor »skoen trykker«. Det er udgangspunktet for et udviklingsprojekt, der har til formål både at fremme rehabilitering og erhvervsudvikling.

Samarbejdspartnere

UC Lillebælt. Fredericia Kommune. Regionshospitalet Hammel, Fysioterapi og smerteklinikken i Odense. Dansk Sundhedsinstitut. Vejle Erhvervsudvikling. Trekantområdets Innovationsforum. Fredericia Idrætsdaghøjskole samt udvalgte produktionsvirksomheder.

Projektets indhold

Udgangspunktet for at udvikle rehabiliteringen i samarbejde med borgerne/patienterne er en viden om, at den, som har brug for rehabilitering, bedst kan definere behovet.

I projektet er gennemført interview med centrale repræsentanter blandt projektets partnere om deres erfaringer med at inddrage slutbrugeres viden i rehabiliteringsforløb. Endvidere er der gennemført et omfattende litteraturstudie af den eksisterende viden om brugerinddragelse i rehabilitering.

Projektet afdækker centrale behov for borgere i rehabiliteringsforløb i forskellige sektorer og i forskellige bruger- og patientgrupper. Fredericia

Udviklingsprojektets overordnede formål er at styrke rehabiliteringskrævende borgeres mulighed for at være herre over deres eget liv. Det sker blandt andet ved at anvende deres viden og erfaringer som platform for brugerreven udvikling af nye produkter, hjælpemidler, systemer og ydelser, som kan anvendes i fremtidens rehabiliteringsforløb. Formålet er også at skabe innovative netværk mellem private, offentlige og frivillige samarbejdspartnere med henblik på videndeling, erhvervsfremme, udvikling af velfærdsydelser og anvendelse af velfærdsteknologi. Projektet forventes at blive til gavn direkte for de borgere, der har behov for rehabilitering, og for erhvervsudviklingen.

Kommune, Vejle fjord Neurocenter, Fysioterapi og smerteklinikken skaber adgang til borgere i rehabiliteringsforløb fra praksis.

UCL står i samarbejde med Dansk Sundhedsinstitut for den empiriske undersøgelse, herunder litteraturreview, observationsstudier, logbøger og interview.

Projektarbejdet løber fra september 2009 til september 2011.

Sådan bruges den ny viden

Som en del af udviklingsprojektet sammensættes et evalueringsredskab for at

måle effekten af borgerinddragelsen i rehabiliteringsforløb. Regionshospitalet Hammel Neurocenter har ansvar for evalueringen af brugerinddragelsen i forbindelse med rehabiliteringsforløb. Evalueringen afprøves i forskellige delprojekter.

Projektet arbejder med udvikling af nye mulige produkter, ydelser og netværk, som kan styrke rehabiliteringsforløb og kvalificere grundlaget for at inddrage nye virksomheder i innovationsfasen.

Projektet har afdækket følgende områder som centrale innovationsspor i den brugerdrevne udvikling af bedre livsvilkår for rehabiliteringskrævende borgere:

- Intelligente træningsredskaber i rehabiliteringsforløb.
- Indretning af hjem og hjælpemidler som støtte til rehabilitering.
- Udvikling af virtuelle og sociale netværk til support af borgere i rehabiliteringsforløb.
- Private og civile aktører som støtte for borgeres rehabiliteringsforløb.

Mere information.

<http://www.borgerrehab.dk>

Vi får gladere borgere og mere uafhængige borgere

Nogle kommuner har mange planer for borgernes rehabilitering efter sygdom, operation eller en periode med lav aktivitet. Der er plejeplaner, genoptræningsplaner og sygeplejefaglige planer for nu bare at nævne nogle.

I Fredericia Kommune nøjes man med én plan, Borgerens Plan, som samler trådene for alle fagpersonerne og borgeren. Borgerens Plan er opstået i et andet projekt om rehabilitering kaldet »Længst muligt i eget liv«. Siden er arbejdet med at sætte borgeren i centrum suppleret med kommunens deltagelse i udviklingsprojektet »Rehabilitering på borgerens præmisser«.

»I Borgerens Plan er det borgerens mål, der står. Så må fagpersonernes mål stå lidt mere i baggrunden,« fortæller rehabiliteringschef i Fredericia Kommune, Louise Thule Christensen.

»Når borgerne kender og »ejer« målet og er enige i det, bliver de mere motiverede.

Modelfoto: Scampture

at det koster ekstra at sætte på høj kvalitet under selve rehabiliteringen.

»Det koster mere under selve forløbet. Man kan

De kan også mærke, at alle fagpersonerne kender målet og arbejder i samme retning. Det betyder, at borgeren føler sig hørt og set og selv arbejder målrettet og bliver støttet i at nå sine mål,« siger hun.

Resultaterne i Fredericia er til at få øje på. Efter en periode med rehabilitering og behov for hjemmehjælp bliver ca. 50 procent selvhjulpne.

»Vi har meget gode resultater. Tidligere var det højst ti procent, der blev selvhjulpne,« fortæller Louise Thule Christensen. »Vi får gladere borgere og mere uafhængige borgere. Borgere får en højere funktions-evne og et mindre plejebæbehov. Dermed får vi færre udgifter.«

Men »prisen« for Borgerens Plan er,

sige, at vi investerer i borgeren tidligt, og det kan sagtens betale sig i det lange løb.«

Med til udviklingsprojektet hører, at kommunen har stillet borgere og medarbejdere til rådighed for interviews om deres syn på behov under rehabilitering.

»Dermed har vi fået viden om, hvorvidt der er enighed om behovene, og vi er også blevet opmærksomme på nogle områder, som vi godt kunne dyrke noget mere,« fortæller rehabiliteringschefen.

Projekt styrker brugen af IT i undervisningen i skolen

Selv om IT nu er udbredt på skolerne, er det sparsomt, hvad der findes af digitale læremidler. Det vil et udviklingsprojekt råde bod på i tæt samarbejde med brugerne. Nye, bedre læremidler til skoleelever er målet.

Samarbejdspartnere

Forlagene Alinea, Dafolo og Mikro Værkstedet samt UNI-C, der sikrer IT support. Odense og Fredericia Kommuner. Uddannelsesinstitutionerne Syddansk Universitet, DPU, UC Lillebælt, UC Sjælland og UC Syd.

Projektets indhold

Der er i de seneste år taget mange initiativer til at udvikle digitale læremidler i skolen. Alligevel er udbredelsen af digitale læremidler alligevel relativ beskedent. Sådan er det på trods af, at IT-infrastrukturen er udbygget, lærernes digitale kompetenceudvikling er sikret med de pædagogiske it-kørekort, og nye e-tjenester er udbudt.

I perioden 2004-2007 gennemførte regeringen en ambitiøs satsning, programmet »IT i Folkeskolen« (ITIF), der gav forlagene mulighed for at søge midler til at udvikle digitale læremidler. Samtidig kunne kommunerne søge penge til computere til alle elever i 3. klasse og til at implementere IT-strategier.

På trods af den massive indsats er lærebogen stadig den mest udbredte læremiddeltype i folkeskolen, og forla-

Formålet med »Projekt Brugerdreven Innovation af Digitale Læremidler« er at udvikle nye forretningsmodeller og nye tilgange til markedet for digitale læremidler. Det erhvervspolitiske sigte styrkes via brugerdreven innovation. Projektet bidrager til, at der kommer flere succesfulde digitale læremidler til gavn for såvel udgivere som skoleelever. Eleverne forventes at kunne modtage undervisning af højere kvalitet.

gene melder samstemmigt om problemer med at få skabt et marked for digitale læremidler.

Baggrunden for udviklingsprojektet er altså, at der er et uudnyttet potentiale for digitale læremidler.

Projektets vil udvikle digitale læremidler og lette adgangen til dem takket være et åbent videnskredsløb. I kredsløbet indgår disse parter ligeværdigt: brugere af læremidler, udviklere af læremidler, forskere i læremidler og virksomheder, der producerer læremidler.

I UC Lillebælts læremiddellaboratorium, LæremiddelLab, afprøves og udvikles de nye læremidler af skoler, kommuner, kulturinstitutioner, producenter, studerende, forskere og interesseorganisationer. I laboratoriet er der også mulighed for at teste forskellige lærebogssystemer samt for at benytte digitale tavler og notebook.

Sideløbende med udviklingen af

læremidler, udvikler projektet metoder til at inddrage brugerne, dvs. lærere, elever, forældre etc., i den innovative proces. Metodeudviklingen vil være generisk således, at det ikke kun vil være metoder, der gælder for digitale læremidler, men også mere bredt metoder til at skabe innovation med fokus på brugerne. Det er desuden ambitionen at udvikle mere hensigtsmæssige infrastrukturer og organiseringsprincipper i arbejdet med at udvikle digitale læremidler

Projektet er sat i gang februar 2009 og forventes afsluttet februar 2011.

Sådan bruges den ny viden

I løbet af de to projektår formidler og offentliggør projektpartnerne løbende den nye viden og de nye resultater på projektets hjemmeside, i pressen og ved konferencer.

Forlagene indarbejder de resultater, der præsenteres i projektet, i deres virksomhed. De udvikler nye produkter og organiseringsformer ud fra det nye videngrundlag. Dermed styrkes branchen, og brugerne forventes samtidig at få bedre læremidler, så eleverne kan forventes at lære mere.

Mere information.

<http://www.digitalelaeremidler.dk/content/dk2/bdi>

Deltagerne i projektet vil gerne skabe innovative læremidler

Der er kommet meget mere IT i skolen i de seneste år. Men desværre har teknologien drillet, så det er begrænset, hvor meget digitale læremidler har vundet indpas. Men tiden med teknologiske benspænd er forhåbentlig snart slut, siger projektleder og ph.d. i pædagogiske læremidler Marie Falkesgaard Slot fra Læremidler.dk, som er et samarbejde mellem tre professionshøjskoler. Marie Falkesgaard Slot er også projektleder på udviklingsprojektet »Brugerdreven Innovation af Digitale Læremidler«.

»Når vi en dag ikke længere har tilgængelighed som et problem, skal vi være klar med nogle ordentlige svar på, hvad man kan bruge IT til i skolen. Vi skal udvikle nogle metoder, der kan gøre, at f.eks. lærere, elever, skoleledere og skolebibliotekarer er med til at udvikle digitale læremidler, for så bliver de bedre,« siger Marie Falkesgaard Slot.

Modelfoto

læremidler, har projektet også udviklet og afprøvet nye digitale læremidler.

Hvad betyder sådan et projekt for eleverne?

»Deltagerne i projektet vil gerne være med til at skabe innovative - og det vil bl.a. sige lærerige - læremidler. Eleverne er helt klar over, at materialet er lavet for at lære dem noget, og sådan skal det også være. Men vi håber med projektet at kunne udvikle læremidler, så eleverne på en engagerende måde får interesse for deres fag, når dybere med deres ting og lærer mere,« siger Marie Falkesgaard Slot.

Der har været 40 aktører i udviklingsprojektet, som har gjort det muligt for mange forskellige at lære af hinanden, f.eks. antropologer, IT-forskere, pædagogiske konsulenter, lærere og folk fra forlag.

»Der er en stor kraft i at netværke på den her måde. Jeg kan høre, at der er kommet nogle netværk, som jeg forudser ikke slutter, fordi projektet slutter. Der er nogle forlag, lærere og skolebibliotekarer, som har fået nogle nye at kontakte, når de vil undersøge noget,« siger Marie Falkesgaard Slot.

Ud over at udvikle metoder til, hvordan brugerne – som kender behovet i hverdagen – kan være med til at udvikle digitale

Bedre røntgenbilleder baner vej for hurtigere afklaring for patienter

Bedre røntgenbilleder betyder hurtigere afklaring for patienterne, som slipper for at blive kaldt ind til en »ommer«.

Samarbejdspartnere

Røntgen afdelingerne Herning og Holstebro Hospitalsenheden Vest. Videncenter for Radiografi – VIRA. Radiografuddannelsen på University College Nordjylland.

Projektets indhold

I dag bruger radiografer og røntgensygeplejersker af økonomiske årsager computerskærme (præmonitorer) med grovere opløsning end de skærme (PACS arbejdsstationer), som radiologer anvender i den lægelige vurdering af røntgenbillederne. Dette vanskeliggør radiograferes mulighed for at vurdere, om billedet er af tilstrækkelig kvalitet for den efterfølgende lægelige vurdering. Patienter kan derfor risikere at blive genindkaldt til fornyet undersøgelse på grund af for dårlig billedkvalitet.

Projektet har konkret undersøgt radiograferes og røntgensygeplejerskers evne til at fotografere og vurdere røntgenbillederne af lænderyg og lunger med henblik på at øge billedkvaliteten og billedets diagnostiske værdi på præmonitoren sammenlignet med PACS arbejdsstation.

Projektet har desuden undersøgt, om man ved hjælp af minikonferencer kan øge radiograferes og røntgensygeplejerskers

Udviklingsprojektets mål er at højne den faglige kvalitet af radiografer og røntgensygeplejerskers arbejde, når de tager og evaluerer røntgenbilleder. Højere billedkvalitet fremmer den diagnostiske værdi af radiologernes arbejde, når de efterfølgende ser på billederne. Samtidig betyder en høj billedkvalitet, at patienterne får en hurtigere afklaring af deres helbred.

faglighed ved vurdering af røntgenbilleder.

Der er indsamlet data fra evaluering af kvaliteten af røntgenbilleder af lungerne på 200 ambulante patienter og af lænderyggen på 60 patienter.

Der laves et studie med gentagne evalueringer af kvaliteten af de samme røntgenbilleder. Herved kan det evalueres, om der er overensstemmelse mellem præ- og postmålingerne, hvor lægens postmåling defineres som guldstandard. Der er afviklet fire minikonferencer mellem første og anden dataindsamling, herved kan det evalueres, om billederne i anden dataindsamling bliver bedre.

Læringsudbyttet af minikonferencerne og en evt. ændring i professionsfagligheden er vurderet ved to fokusgruppeinterviews. Der er således anvendt både kvantitative og kvalitative metoder i projektet for at sikre valide data.

Projektets fulde navn er »Billedkvalitet og billedevalueringskriterier for lunger og lænderyggen. Kvalitets- og professionsudvikling i radiografien – med fokus på

evaluering af »præbillede« og færdigt PACS billede, samt læring og faglig udvikling.«

Sådan bruges den ny viden

Projektet har allerede betydning for kvaliteten af det radiograffaglige arbejde, idet interessen og opmærksomheden omkring projektets indhold har været med til at skærpe opmærksomheden på kvaliteten af arbejdet. Når de endelige resultater rapporteres, forventes yderligere fokus på korrekt positionering og billedevaluering. Herudover vil der blive udformet forslag til strategi for minikonferencer, da de er med til at skabe læring i praksis. Endelig forventes flere PACS-arbejdsstationer at blive indkøbt til afdelingerne, så radiografer kan kontrollere billedets kvalitet, mens patienten er til undersøgelse.

Projektets resultater bidrager til, at røntgenbilleder bliver af en optimal kvalitet for radiologerne, der skal stille diagnoserne, og at der skal tages færre billeder om.

Projektet gør desuden de indsamlede data tilgængelige for de radiografstuderende på University College Nordjylland i en anonymiseret database. Denne database danner baggrund for, at de studerende kan arbejde med nye problemstillinger i kommende eksamensprojekter. Den anvendes desuden som øvelsesdatabase ved undervisning i kvantitativ metodeværksted og statistik. Altså er udviklingsprojektet med til at øge kvaliteten af uddannelsen.

Tidsrammen for projektet er marts 2009 til september 2010.

Mere information.

www.ucn.dk/vira

Hvis kvaliteten stiger bliver patienterne bedre hjulpet

Bedre røntgenbilleder, der fører til, at patienter hurtigere får en afklaring om deres helbred.

Det er målet med et udviklingsprojekt, som radiograf Jacob Conradsen og hans kolleger på Røntgenafdelingen Hospitalsenheden Vest i Herning deltager i.

Projektet handler om røntgenbilleder af lunger og lænd – og hvordan man kan sikre, at radiograferne og deres kolleger tager billeder af en kvalitet, som er god nok til, at lægen, dvs. radiologen, bagefter kan vurdere patientens helbred.

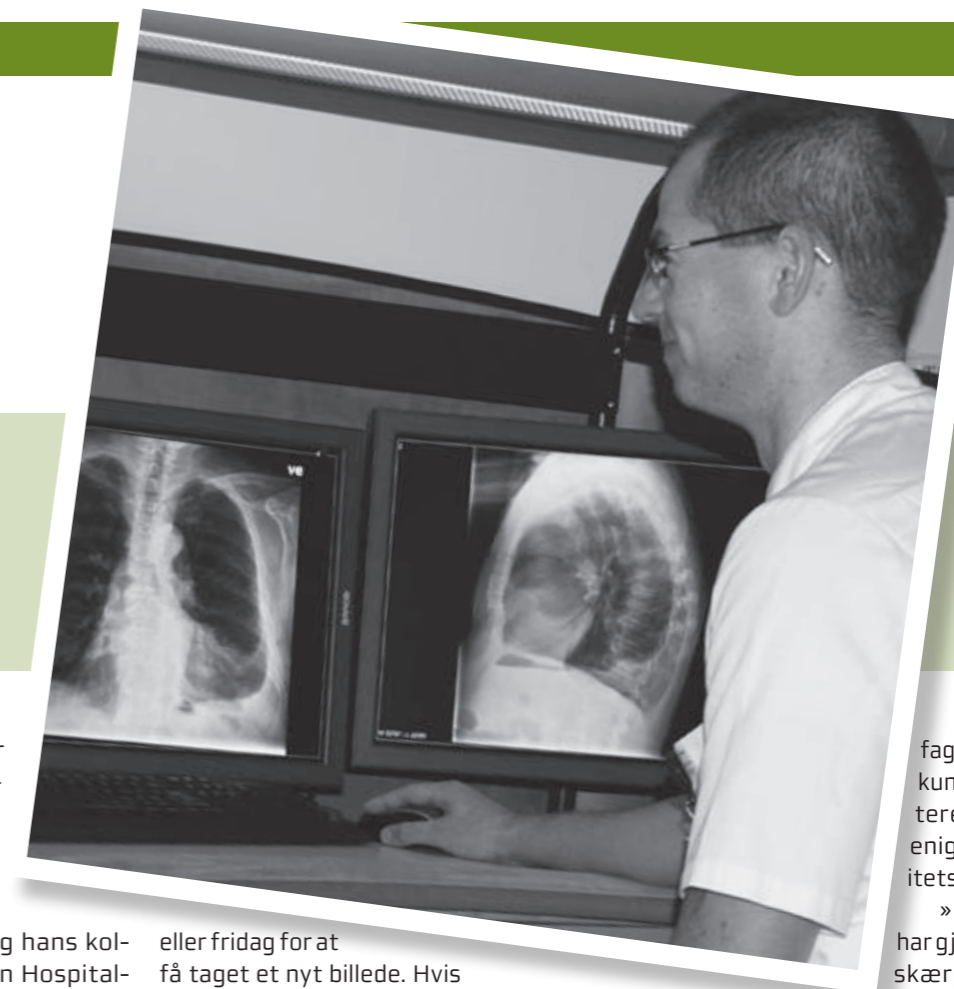
»Hvis vi sørger for at tage billederne om med det samme, hvis de ikke er af høj nok kvalitet, så slipper patienterne for at blive genindkaldt en anden dag for at få taget et nyt,« siger Jacob Conradsen.

»På den måde får patienterne en generelt hurtigere og bedre service, og de slipper for f.eks. at tage en ekstra syge-

eller fridag for at få taget et nyt billede. Hvis kvaliteten stiger, bliver patienterne bedre hjulpet,« siger Jacob Conradsen.

»Det er samtidig et samfundsmæssigt fremskridt, der også har økonomisk betydning, fordi patienterne i højere grad kan passe deres arbejde,« siger Jacob Conradsen og opsummerer:

Radiografer, røntgensygeplejersker og andre ansatte på afdelingen er som led i projektet blevet undervist i radiologiske fund samt kriterier for de to typer undersøgelser. Desuden har de i en periode udfyldt skemaer over deres egen vurdering af de billeder, de har taget. Den vurdering er senere blevet sammenlignet med radiologens vurdering, hvorefter de to

faggrupper har kunnet konstatere, om de er enige om kvalitetsniveauet.

»Projektet har gjort, at vi har skærpet vores fokus på nogle

undersøgelser, som vi laver utroligt mange af. Når man laver meget af det samme, risikerer det at blive samlebåndsarbejde,« siger Jacob Conradsen.

»Jeg forventer, at vi ser et kvalitetsløft som følge af projektet, og at projektet dokumenterer, at det kan betale sig at lave undervisning,« siger Jacob Conradsen, der endnu ikke har adgang til de endelige resultater.

Hofteopererede kommer hurtigere til hægterne

UC Sjælland er med til at udvikle ny viden om, hvordan hofteopererede hurtigere kommer til hægterne. Samtidig afklarer udviklingsprojektet, hvordan de faglige og økonomiske ressourcer kan anvendes med optimalt udbytte.

Samarbejdspartnere

Professionshøjskolen UC Sjælland, Sygehus Syd i Region Sjælland og Lunds Universitetshospital.

Projektets indhold

PRO-HIP projektet bygger videre på tidligere gennemførte projekter om betydningen af vejledning og opfølgning efter operativt indgreb i hoften. Patientgruppen omfatter både patienter i planlagte hofteindgreb og patienter, der akut opereres, f.eks. efter faldulykker.

Projektet indebærer, at patienter og deres pårørende får adgang til information om selve indgrebet og om forskellige genoptræningsmuligheder. Projektet indebærer også, at den enkelte patient følges op med vejledning efter operationen. Det indgår endvidere, at personalet på de berørte afdelinger, studerende i praktik samt undervisere fra grunduddannelserne sammen deltager i kompetenceudvikling på en række temadage. Disse er fælles for svenske og danske deltagere.

Et delformål med projektet er, at gøre det mere attraktivt at søge arbejde

Hofteopererede patienter, der hurtigst muligt genvinder fysiske, psykiske og sociale færdigheder efter operationen. Det er målet for en række udviklingsprojekter, som UC Sjælland deltager i med Sygehus Syd i Region Sjælland og Lunds Universitetshospital. Projekterne er baseret på forskning udgået fra Aarhus Universitet/Århus Sygehus. Projekterne har fokus på at udvikle information og opfølgning til patienterne, kompetenceudvikling af personalet og forbedring af uddannelser. Projekterne undersøger også, hvordan de faglige og økonomiske ressourcer kan anvendes optimalt til gavn for patienterne med ny hofte og samfundsøkonomien.

inden for hele Øresundsregionen.

Endvidere skal projektet være med til at øge de ansattes og studerendes evne til og opmærksomhed på at indsamle og anvende nyeste viden i praksis.

Sådan bruges den ny viden

Projekterne skal først og fremmest gennem ny viden om opfølgning på hofteoperationer sikre, at de mange patienter – ofte ældre mennesker – der får opereret en ny hofte ind, får størst muligt udbytte af denne operation. Det vil sige, at de genvinder de færdigheder, som de midlertidigt havde mistet på grund af deres dårlige hofte, og at de genvinder dem så hurtigt som muligt.

Projekterne drejer sig også om at »få mest muligt for pengene«. En effektiv genoptræningsindsats er også en økonomisk fordel for kommunen.

PRO-HIP-projektet åbner samtidig for kompetenceudvikling og udveksling af viden på tværs af Øresund, og er med til at gøre arbejdskraften mere mobil i forhold til ansættelse i henholdsvis Danmark og Sverige.

Endelig indebærer projekterne ny læring for både undervisere, studerende og ansatte på de medvirkende sygehuse. De studerende på UC Sjælland og på sosu-uddannelserne, som er i praktik i afdelingen i projektperioden, får mulighed for at deltage struktureret i dataindsamling m.v. Studerende i sygeplejerskeuddannelsen har samtidig mulighed for at gennemføre deres bachelorprojekt eller andre obligatoriske opgaver med afsæt i projektets empiri. De får mulighed for at se den konkrete anvendelse af forskningsresultater i praksis, og hvordan klinisk praksis løbende skal udvikles og opdateres med ny viden. Tilsvarende gælder studerende i fysioterapeutuddannelsen. Der arbejdes samtidig på at forskningsprojektet indarbejdes i den teoretiske del af uddannelsen.

Sygeplejepersonalet får øget deres kompetenceniveau, deres forskningsindsigt og mulighed for selv fremover at anvende forskning. Der vil være særligt fokus på nye veldokumenterede former for inddragelse af patienternes viden om egen sundhed og helbredsstatus som del af behandlingsforløb.

Mere information.

www.prohip.eu

Jeg har det fantastisk

Systemudvikler Bjarne Holm Jørgensen har i de seneste år døjet med stærke smerter som følge af slidgigt. Derfor fik han i februar 2010 indopereret sin første nye hofte. I juni kom den anden til ved en operation på Ringsted Sygehus.

Inden den første operation sagde Bjarne Holm Jørgensen ja til at deltage i udviklingsprojektet PRO-HIP, som har til formål at informere, vejlede og følge op, så patienterne kommer sig hurtigst muligt.

»Jeg synes, at jeg har haft nogle rigtig gode forløb. Jeg har fået god information og har været meget tilfreds. God information betyder, at du føler dig mere tryk,« fortæller Bjarne Holm Jørgensen, som efter begge operationer var sygemeldt i en måned, hvorefter han begyndte at arbejde – først på deltid, så på fuld tid.

»Det starter med brev om, at du skal møde, og hvad der skal ske. På sygehus bliver du forklaret, hvad det hele går ud på.

Du bliver hurtigt konsulteret af de personer, som har med de forskellige ting at gøre. Du skal også have udleveret nogle ting, f.eks. et gangstativ. Her får du en forklaring på, hvordan du bruger tingene, og hvordan du afleverer dem igen. Og inde hos lægen får du god viden om, hvad operationen går ud på,« fortæller Bjarne Holm Jørgensen.

Efter hver operation havde Bjarne Holm Jørgensen en samtale med en fysioterapeut på sygehus om genoptræning. 14 dage efter operationen kom han til kontrol på sygehuset, og det skete igen tre måneder efter. Kommunen meldte sig efter nogle uger på banen med tilbud om genoptræning.

»I dag har jeg det fantastisk – bedre

end de seneste tre år. Det var meget smertefuldt før operationerne. Jeg tog medicin hver dag,« fortæller Bjarne Holm Jørgensen,

der dog har savnet svar på ét vigtigt spørgsmål: Hvorfor får man overhovedet slidgigt – og hvad kan man gøre for at undgå det? Den viden vil han gerne give videre til sine børn.

»Jeg fik at vide, at der ikke er nogen specifik grund. Formentlig er der ikke nogen, der ved, hvad slidgigt egentlig skyldes,« siger han og prøver at slå sig til tåls med, at forskningen endnu ikke har svar på alt.

Kræftpatienter får bedre tilbud om rehabilitering

Kræftpatienter oplevede forbedringer her og nu, da et udviklingsprojekt i Halsnæs Kommune satte fokus på planlægning og koordination af forskellige faggruppers indsats for rehabiliteringen.

Samarbejdspartnere

Projektet er gennemført i tætsamarbejde mellem Halsnæs Kommune og Professionshøjskolen Metropol's Videncenter for Sammenhængende Forløb.

Projektets indhold

En kræftsygdom giver i mange tilfælde behov for rehabilitering på grund af sygdommen og dens psykiske, sociale og erhvervsmæssige konsekvenser.

Udviklingsprojektet skulle bidrage til at styrke den brugeroplevede, den faglige og den organisatoriske kvalitet i kræftrehabiliteringen gennem sammenhængende og koordinerede forløb, effektiv ressourceudnyttelse og videndeling på tværs af fag- og sektorgrænser.

Det har været meget vigtigt i hele projektforløbet at sikre et tætsamarbejde mellem projektets forskellige deltagere. Dette tætte samarbejde har muliggjort et reelt samspil mellem uddannelse og praksisfeltet om både at skabe nye og bedre indsatser for borgerne og at opbygge ny viden med et læringsformål.

Udviklingsprojektet er gennemført i perioden 1. oktober 2007 – 31. december 2009 som ét af 11 kommunale kræftre-

Formålet med udviklingsprojektet var at opnå større kvalitet i rehabiliteringsindsatsen for kræftpatienter. Projektet udviklede, afprøvede og evaluerede en kommunal forløbs-koordinatorfunktion samt brugen af individuelle rehabiliteringsplaner og forløbsbeskrivelser. Der var særligt fokus på tværfaglige forløb og forløb på tværs af sektorer. Projektet opnåede forbedringer her og nu for borgerne.

habiliteringsprojekter, som Indenrigs- og Sundhedsministeriet ydede støtte til i forbindelse med, at kommunerne i 2007 overtog ansvaret for indsatsen for borgere med rehabiliteringsbehov.

Projektet er baseret på viden om »best practise« på kræftrehabiliteringsområdet og viden om forløbs-koordination. Omdrejningspunktet er koordinering af sammenhængende helhedsorienterede rehabiliteringsforløb med udgangspunkt i de rehabiliteringsaktiviteter, der allerede eksisterer på tværs af det offentlige sundhedsvæsen og private/frivillige organisationer. Konkret har projektet indeholdt følgende borgerrettede aktiviteter:

- Borgere med kræft er blevet tilbudt en indledende samtale, der har fungeret som screening i forhold til borgerens behov for rehabilitering og koordination.
- Borgere med mange eller komplekse behov for koordinering har fået en individuel rehabiliteringsplan.

- Der er afholdt mål- og planmøder - med deltagelse af borger og faglige aktører - når det er vurderet nødvendigt eller hensigtsmæssigt i forhold til borgerens forløb.
- Der har efter konkret vurdering været opfølgende møder/telefonsamtaler med en del af borgerne i projektet.
- Der er tilbudt evalueringssamtaler under eller efter forløbet.

Sådan bruges den ny viden

Tilbuddet om koordinerede, individuelle rehabiliteringsindsatser i kommunen har haft stor faglig, organisatorisk og brugeroplevet betydning. Det har altså været værdifuldt her og nu.

Projektet har samtidig givet mange og meget vigtige erfaringer til det videre arbejde i kommunen, ikke bare i forhold til kræftrehabilitering, men også i et bredere rehabiliteringsperspektiv.

Det praksisnære tværfaglige kompetenceudviklingskoncept, der var en del af projektet, blev evalueret meget positivt, og erfaringerne herfra anvendes i andre kompetenceudviklingsaktiviteter i kommunen.

Viden og erfaringer fra projektet har ligeledes tilført værdifuld viden og erfaring til videncenter og grunduddannelser i Professionshøjskolen. Blandt andet inddrages erfaringer fra projektet i tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning i Sygeplejerskeuddannelsen og Fysioterapeutuddannelsen.

Mere information.

<http://www.halsnaes.dk/SundhedPleje.aspx>

Jeg ville ønske, at det var et fast tilbud til alle kræftramte

Det er slemt nok i sig selv at være ramt af kræft og have brug for hjælp til at komme videre. Så har man ikke brug for, at dem, der skulle hjælpe - fysioterapeuter, sygedagpengerrådgivere, hjemmesygeplejerske osv. - arbejder i hver sin retning. Men det er, hvad der kan ske, fortæller sygeplejerske og master i rehabilitering, Karna Vinther. Hun er i dag rehabiliteringskoordinator i Halsnæs Kommune – en ny funktion, som bl.a. blev skabt som en konsekvens af udviklingsprojektet »Sammenhæng i livet med kræft«.

Projektet fokuserede på ca. 80 kræftramte borgere. Indgangen til projektet for de kræftramte var en samtale med Karna Vinther, der som forløbskoordinator havde til formål at afdække behovet for rehabilitering og koordinere indsatsen, hvis nødvendigt.

»På baggrund af denne ene samtale

aftalte vi, om der skulle ske mere, eller om deres behov var dækket,« fortæller Karna Vinther. »Styrken i vores projekt var, at vi kunne tage ud til den enkelte borger og have individuelle samtaler. Den ene samtale fik for nogle meget stor betydning. Jeg ville ønske, at det var et fast tilbud til alle kræftramte,« siger Karna Vinther.

Nogle kræftramte var i et godt forløb. Andre oplevede noget rod, hvor f.eks. sygedagpenge-rådgiverne i kommunen mente ét om deres situation, sundhedspersonalet noget andet. F.eks. blev en kvinde opfordret til at søge pension af den ene medarbejder, mens en anden opmuntrede hende til at blive trænet op til job

igen. En yngre familiefar oplevede, at en ansøgning om genoptræning cyklede rundt i kommunen.

Først da der som led i projektet blev indkaldt til et koordinerede møde med alle relevante, fokuserede man på borgeren og lagde en plan med borgeren for hans rehabilitering. I dag er kvinden på vej tilbage til arbejdsmarkedet, manden er i fleksjob.

»Det er et kæmpe plus for samfundet, når koordinering af rehabiliteringen fører til, at borgeren kan bidrage mest muligt med sin arbejdskraft. Men selvfølgelig skal borgeren ikke presses til noget urealistisk. Tilbuddet skal passe til den enkelte,« siger Karna Vinther.

Øko-landbruget bliver mere konkurrencedygtigt

En lille pyramideformet, eldrevet og satellitstyret redskabsbærer – kaldet Myren – er ved at blive udviklet til at tage slæbet i det økologiske landbrug. Ud over at gøre landbruget mere konkurrencedygtigt, forbedrer Myren også arbejdsmiljøet.

Samarbejdspartnere

Tre virksomheder: IDEALS, udviklings- og design-virksomhed, Lithium Balance, udvikler og producent af litium batterier samt computerstyring af disse, og Solar Drive inden for solcelleenergi. Institut for Jordbrugsteknik, Aarhus Universitet. Professionshøjskolen VIA.

Projektets indhold

Udviklingsprojektet udvikler en robot, der er en lille pyramideformet, eldrevet og satellitstyret redskabsbærer. Der bygges en prototype, som skal bruges til praktiske test af den selv og en række redskaber. Robotten har mange funktioner, og der bygges redskaber så den kan anvendes f.eks. ved græsslåning, til fodring af dyr og til individuel plantepleje. Der kan anvendes flere robotter på samme tid, som så vil samarbejde og dele arbejdsopgaven. Processen styres ved fjernovervågning af hver enkelt operatør.

Myren kan f.eks. bekæmpe ukrudt effektivt, individuelt, skånsomt og med stor præcision uden at skade nytteafgrøderne.

Udviklingsprojektets mål er at udvikle en autonom robot – kaldet Myren – der er en terrængående og skånsom redskabsbærer til økologisk husdyrhold og plantepleje. Robotten forventes at kunne gøre økologisk landbrug mere konkurrencedygtigt. Dermed kan projektet være med til at fremme mere miljøvenlig produktionsformer i landbruget.

Oven i købet kan robotten huske, hvor den enkelte plante og ukrudt befinder sig, så den kan vende tilbage om nødvendigt til samme sted.

Udviklingsprojektet gennemføres i perioden sommeren 2009 til efteråret 2012.

Sådan bruges den ny viden

Myren giver mulighed for et helt nyt koncept til økologisk jordbrug, hvor de økologiske principper sættes igennem med fuld integrering af de forskellige dele af jordbruget – spændende fra husdyrhold over planteavl til bevaring af biodiversitet og fremme af dyrevelfærd.

Myren kan erstatte meget manuelt arbejde, som automatiseres. Det sker på en sådan måde, at der samtidig opnås stor energibesparelse gennem energieffektivitet og anvendelse af vedvarende energi. Teknologien er dermed et bidrag til nedbringelse af CO₂-udledning.

Automationen vil gøre det økologiske landbrug mere konkurrencedygtigt og få en positiv betydning for arbejdsmiljøet.

Teknikken vil lette meget af det tunge og nedslidende arbejde i pasningen af dyreholdet.

På sigt vil hele konceptet og den nye teknologi, der ligger til grund for Myren, kunne danne basis for en ny systemeksport og eksport af know how.

Projektet involverer studerende fra forskellige relevante uddannelser, f.eks. gennem konkrete studieprojekter inden for områderne automatisering og konstruktion. Dermed er det med til at udvikle ny viden af betydning for uddannelserne. Det er intentionen i projektet at styrke sammenhængen mellem udvikling og uddannelse. Det vil ske med opbygningen af et egentlig laboratorium for mobile robotter og ved løbende at udbyde studie- og afgangprojekter. Der arbejdes også med at udvikle nye fagmoduler, som skal indgå i uddannelserne.

Mere information.

Projektleder og underviser Per Ulrik Hansen, tlf. 8755 4118 eller puh@viauc.dk

Vores håb er, at vi i fremtiden kan skabe mange tossede redskaber

Per Ulrik Hansen er underviser på maskiningeniøruddannelsen på Via University College og en opfindsom mand. Som projektleder på udviklingen af en rullende, fjernstyret platform – med fire hjul og motor – sprudler han af gode idéer til, hvad platformen – kaldet Myren – kan bruges til.

Man kan placere mange forskellige redskaber på Myrens to gange to meter platform og få den til at passe et væld af opgaver. Myren har allerede kørt som minerydder i Kroatien. Den har været »svinemyre« i et økologisk landbrug og fordret 160 svin på friland. Den er »ukrudtsmyre«, der finder og dræber agertidsler. »Plantemyren«, der sår og vander salatfrø – og samtidig sætter honningurt, som trækker lus væk fra salaten.

»Vores håb er, at vi i fremtiden kan skabe mange tossede redskaber,« siger Per Ulrik Hansen, men man skal ikke tage fejl af

ordvalget.

Det lyder måske »tosset« – som Per Ulrik Hansen gør – at overveje at lave et nyt fuldautomatisk redskab, der kan flytte hegn rundt på en mark og dermed sikre afgræsning i et bestemt flow. Eller hvad med en »følgesvend-myre« med redskaber eller trillebør-funktion, der kører efter bonden eller gartnere i en bestemt afstand, og stopper, når han eller hun stopper? Men faktisk er det nyttige redskaber, som både kan blive økonomiske succeser, arbejdsmiljømæssige gevinster og fremme udviklingen af et økonomisk rentabelt økologisk landbrug, forklarer Per Ulrik Hansen.

»Der er mange pointer i at være med til at udvikle Myren,« siger han og tilføjer disse

tre: Via UC's medarbejdere og studerende får mulighed for at samarbejde med forskningsinstitutioner.

Underviserne på maskiningeniøruddannelsen får mulighed for at udvikle sig og være opdaterede, så de kan undervise de studerende ud fra den nyeste viden. Og de studerende får et levende studiemiljø med masser af udfordringer og spændende projekter.

»Deres uddannelse bliver mere relevant og mere interessant. De går faktisk mere »til den«, og så bliver de dygtigere ingeniører,« siger Per Ulrik Hansen.